

Česko-lužický věstník

číslo 1 / leden 2019

ročník XXIX

Handrij Zejler

Njespokojnosť ze sobu

Pomróčene njebjesa
zrudžena ma wutroba,
moje najkrasniše dny
połon maju přidaty.
Bjez přestaća honju, slědžu
za tym jenym a so bėdžu,
dokonjanosć docpic chcu.
Pohladam pak na płody,
zrudny, hněwny, mjerzacy
widžu njedokonjanosć,
duž tež zhinje wjesołosć.
Wy sće bóle zbožowni,
kotrymž zmylki před woči
waše wobeńdžene njestupja,
hdyž so porjedzić wjac' nejdadža.
Zbožowny pak najbóle
tón po mojej myśli je,
kiž je dokonjanosć džětu dał,
kajkuž swět a sam je přał.

Nespokojenost se sebou samým

Zamračená nebesa
zkormoucené srdce má,
moje nejkrásnější dny
pelyňkem jsou zkaženy.
Bez ustání běhám, štvu se
za tím jediným a dřu se,
dokonalý chtěl bych být.
Na dílo se podívám,
mrzutost, hněv, smutek mám,
nedokonalé že je,
všecka radost zahyne.
Vy jste šťastnější než já,
vy, kterým se nestává,
že by stále rušily vám klid
chyby, jež už nejdou napravit.
Nejšťastnější, zdá se mi,
je pak člověk takový,
který dílu dokonalost dal,
jakou si i svět, i on sám přál.

(1828)

Z knihy Handrija Zejlerja zhromadžene spisy. Přěni zwjazk. Mjeńše basnje a pěsnje I. (Ed. Ernst MUKA, Budyšin 1883, str. 51) přeložila Zuzana Bláhová-Sklenářová. V nové edici Handrij Zejler, Zhromadžene spisy. Zwjazk I. Lyrika (Budyšin 1972) vyšla pravopisně upravená verze s drobnými odchylkami ve znění.

Domowina udělovala diplomy a čestné odznaky (více na str. 2), foto Hynek Oberhel.

Z DOMOVA

► **Dvě ocenění Domowiny zamířila do Čech** – V pátek 5. října 2018 se v Lužicko-srbském domě v Budyšině konal slavnostní večer udílení Cen Domowiny, celkem bylo uděleno šestnáct ocenění. Cestný odznak Domowiny byl udělen předsedovi SPL Lukáši Novosadovi z Prahy, nominovanému chotěbuzskou pobočkou Jazykového střediska Witaj, a členu předsednictva SPL Milanu Hrabalovi z Varnsdorfu, nominovanému právě SPL. Program ceremonie byl rozdělen do bloků, nejprve bylo uděleno čestné členství Domowiny Janu Bartovi, pak byla udělena hlavní Cena Domowiny, kterou obdržela trojice Hilža Mehrowa, Alena Kubankowa a Bjarnat Rjents, následně došlo na Ceny Domowiny pro dorost, jež získaly hudební skupiny Deyzidoxs (již neexistující) a Berlinska dróha, a nakonec na Čestná uznání Domowiny za umělecký přínos a za propagaci lužickosrbské kultury a rozvoj vztahů se zahraničím – v této kategorii uspěli naši zástupci, kromě nich ale také Lucian Kaulfürst, Jan Wawrik, Pětr Korjeňk, Resi Lotrina, Sybille Bertram, Doris Hajncowa, Daniel Wjenk a Cyril Pjech. Cenu v podobě diplomu a stříbrného odznáčku s lipovými listy a vavřínovým lemem společně s lahví sektu předával předseda Domowiny Dawid Statnik. Každému z oceněných byla přečtena jeho nominace, obsahující zároveň zdůvodnění ocenění. Do pozornosti se na chvíli dostal český laureát Lukáš Novosad, jehož nominaci neměl kdo přečíst, neboť předčítač v dolnolužické srbštině, v níž byla nominace napsána, se zrovna vzdálil ze sálu – a tak improvizovaně zaskočil referent Domowiny pro zahraničí a kulturu Clemens Škoda, který lámaně text přečetl, ale především oceněného, svého velkého přítele, potěšil. Slavnost

Milan Hrabal a Lukáš Novosad převzali čestný odznak Domowiny za rozvoj česko-lužickosrbských kontaktů, foto Hyněk Oberhel.

byla zakončena rautem a početná a nepřehlédnutelná česká delegace, již kromě obou oceněných tvořili čeští učitelé v Lužici Šárka Blažková a Pavel Šlechta, archivář SPL Hyněk Oberhel a Novosadova partnerka Hana Zobačová, v příjemné společnosti lužickosrbských přátel v sídle Domowiny vydržela až do samého konce.

řed

► **Památka zesnulých 2018** – V tento významný den již tradičně navštívili předseda SPL Lukáš Novosad a člen předsednictva Antonín Kříž pražské Olšanské hřbitovy, kde zavítali ke hrobu Jurije Wičaze a vzpomněli jeho památky. Cestou se zastavili nedaleko u rodinného hrobu Zmeškalových, kde odpočívá jeden z nejvýznamnějších českých sorabistů, dlouholetý jednatel SPL Vladimír Zmeškal. Stejně jako Wičazovi se i jemu oba pánové poklonili a zapálili mu na hrobě svíčku. – Pouze pro pořádek uvedme, že kromě jiných svých aktivit je SPL správcem hrobu právě „lužickosrbského všudybyla“ – novináře Jurije Wičaze. Ten byl vyplacen a obnoven zásluhou Jiřího Mudry v devadesátých letech dvacátého století, péči Petra Kadlece před čtyřmi roky přešel v rámci programu adopce hrobů Správy pražských hřbitovů do péče právě SPL a od té doby byl zařazen mezi „hroby významné“. To znamená, že je opatřen tabulkou s Wičazovým životopisem a patří mezi místa, která jsou na Olšanských hřbitovech doporučena k návštěvě. Kdokoli tak má možnost dovědět se tu též něco o Lužici a jejím významném rodákovi, jenž podstatnou část svého života strávil v Praze a bydlel také v Lužickém semináři. Wičaz byl novinář a cestovatel, který například ve 20. letech působil jako zpravodaj ČTK v Jugoslávii, Řecku, Bulharsku, který polovinu druhé světové války prožil jako korespondent v Jeruzalémě atp. Jeho život i dílo ještě čekají na řádné zpracování (v biografii nápadně chybí jeho činnost po roce 1948 a v průběhu padesátých let; pokud jde o jeho práci, stálo by za to pořídit výbor z jeho článků, bibliografii i pokusit se rekonstruovat úločky jeho práce o roce 1968 z pohledu Lužických Srbů).

řed

► **Přednáška Lužičtí Srbové včera, dnes, zítra...** – V neděli 4. listopadu 2018 se v moderním kostele Panny Marie Královny Míru v Praze 4 ve Lhotce konal v rámci tamní Farní akademie, tedy přednáškového měsíčníku na různá témata, referát o srbské Lužici. Jeho obsah a rytmus byly zhruba vymezeny anotací, jež na představení lákala: „Jak žijí Lužičtí Srbové? Co pro ně znamená (katolická) víra? Jak se formoval nejmenší slovanský národ v minulosti? Co mu dalo soužití s Čechy v jednom království? Jak se dále vyvíjely sousedské vztahy? A ovšem, jak jsme na tom spolu dnes? Rozumíme si ještě?“

Máme se navzájem čím inspirovat? A zvládnou Lužičtí Srbové nápor dalšího století?“ Přednáška byla koncipována jako úvod pro neznalé, jako představení Lužických Srbů coby nám nejbližšího národa, a jako zřejmě vylíčení jejich dějin s důrazem na jejich česko-lužickosrbský a vzhledem k místu konání přednášky ovšem i katolický rozměr. Naznačeny byly rovněž aktuální problémy a zájmy lužickosrbské společnosti, v nikoli krátké diskusi s dotazy posluchačů došlo také na prognózy možného budoucího vývoje srbské Lužice. Přednášeli předseda SPL, lhotecký rodák Lukáš Novosad, a nevytvřalejší člen předsednictva SPL a místní farník Antonín Kříž. Podle reakcí publika šlo o ideální spojení, neboť prvně jmenovaný zásoboval obecnoství přívalem informací (přičemž měl tendence k rozbihavosti) a druhý výklad ředil anekdotickými poznámkami ze života v Lužici. Dostavilo se na šedesát posluchačů včetně několika členů spolku, jeden z posluchačů do spolku na místě podal přihlášku. Vystoupení na Lhotce je součástí programu, v němž se předsednictvo SPL snaží soustavněji objíždět s nějakým základním referátem o srbské Lužici vzdálenější kouty Prahy a především mimopražské regiony.

řed

► **Den poezie v Lužickém semináři** – Den poezie, který původně připomínal narozeniny K. H. Máchy 16. listopadu, je ve svém 20. ročníku víc než dvoutýdenním mezinárodním a mnohoměstským festivalem. Lužickosrbské básně a přímo básní(ř)ky představil už v minulých letech díky aktivitám členů SPL na severu Čech, ale až v úterý 20. listopadu se jeden z téměř sta pořadů pražského programu konal přímo v Lužickém semináři. Jeho název doplnil letošní aktualizovaně masarykovské heslo festivalu „Nebát se...“ o slova „nových cest“ a anotaci „Společně si připomínáme dar, jaký představují poezie a mateřský národní jazyk.“

Zhruba dvacátým přítomných přivítal předseda Novosad a stručně je seznámil s významem budovy. Hlavní hybatelka večera Běla Janoščíková četla zejména kultivované, formálně nijak výbojně cestopisné imprese, jež vydává sama v drobných svazečcích. Druhý vystupující, sorabistům dobře známý Ivo Harák představoval protichůdnný typus co do prezentace svého díla i řečnické emfáze, s níž se zmocňoval prostoru a pozornosti posluchačů – jeden by zalitoval, že se vystoupení nenatáčí a bylo pořízeno jen pár fotografií. Od vlastní tvorby se už dostával i k Lužici a jejím básníkům, zejména z antologie Milana Hrabala *Jazyk, jímž porozumíš větru*. Na závěrečné vybidnutí pak s Novosadem přečetli dvojici básní od Tomáše Nawky a Josefa Suchého v překladu i originálním znění.

Lze doufat, že jsme byli přítomni začátku tradice, která doplní další pevný bod nejen v ročním kalendáři akcí SPL, ale i na mentální mapě pražských zájemců o literární dění.

JVjř

Z LUŽICE

► (SN 24. 10.) Ministryně Eva-Maria Stan-geová (SPD) předala lužickosrbské básnířce **Saskou literární cenu ministerstva vědy a umění Róže Domašcyně** za její vynikající tvorbu v oblasti lužickosrbsko-německé lyriky a prózy. Slavnostní předání se konalo v úterý 23. října v sále „Vis-à-vis“ ve Wo-jerecích. V děkovné řeči Róža Domašcyna vyzvala k obhajování demokracie, respek-tování přírody a jednotnému vystupování Lužických Srbů. Součástí slavnosti byl také koncert violisty Martina Fladeho, který za-hrál skladby Jura Měťška a Jana Cyže.

► (SN 25. 10.) **Lužickosrbský ústav spustil nový internetový portál <www.hornjoserb-sce.de>, který je obdobou webové stránky <www.dolnosrbski.de>.** Jazykovědné oddě-lení ústavu vytvořilo tuto službu k zodpoví-dání konkrétních jazykových dotazů na zá-kladě pořadu *Rěčny kućik* (Jazykový koutek) Lužickosrbského rozhlasu MDR, který je vy-sílán od roku 2002. Uživatelé tak můžou jed-noduše najít např. informace o lužickosrb-ských jazykových frázích nebo o původu slov. Portál zároveň sbírá informace o užití jazyka.

► (SN 29. 10.) **Marcel Braumann z vesnice Ľuhu byl zvolen novým županem Woje-recké župy Domowiny.** Na valné hroma-dě župy, do níž patří sedm skupin a třináct spolků, jej v pátek 26. října zvolilo 18 dele-gátů, skončilo tak několikaleté období bez předsedy. 55letý Braumann byl už dříve zvolen do spolkového představenstva Domowiny. Kromě něj zvolili do předsednictva župy tři další nové členy. Zasedání valné hroma-dy zkrátili vystoupením Hanka a Marta Zahrodnicek z Čisku ve wojereckém kroji, které hrály na dudy a lužickosrbské třístrun-né housle.

► **Klawěr- a piščeletwarcy z Prahi wopytaja Budyšin.** – „Wjeselu so, zo su wjac hač mamy člonow, so z nami na dwudnjowsku ekskur-ziju do Hornjeje Łužicy a nahraničneje Čes-keje podali, hdžež běchu wjele a su hišce ně-kotre sławnych klawěrnych manufakturow a firmow za piščele“ wuzna Jakub Zahradník, předsyda Towarstwa klawěro- a piščeletwar-cow z Prahy. Wšityc štyrceći muži běchu pře-ni raz we Łužicy a mějachu radosć na zjawnej dwurěčnosći regiona. Štwórtk 1. 11. 2018 wopytachu fachowcy klawěrnú firmu Förster w Lubiju a pišcelowu firmu Eule w Bu-dyšinje. Na wječeri we Wjelbiku porěčištaj Jurij Łuščanski a Pavel Šlechta jim wo Łužicy a Serbach. Pjatk su woni byli hosćo w Serb-skej kulturnej informaciji w Serbskim do-mje; dale podachu so do Albrehtic, zo by tam firmu Detoa wopytali, kotraž produkuje mechaniske hrajki. W Libercu pohladachu do Muzeja Awtomatofonu, hudźbných awto-matow a pozastachu w Jiřikowje, hdžež z by-wšich třoch manufakturow jenož hišce firma Förster klawěry produkuj.

Pianist Jakub Zahradník je w Praze mejićel firmy Pianoteka, hdžež předawa wuměške

klawěry a křidła, zdobom je wón člon To-warstwa přecelow Serbow a hušćišo je tež z hosćom pola Serbow. Džak prócowanjam J. Zahradnika wuwučuje so wot lětušeho se-mestra na Konserwatoriju a gymnaziju Jana Deyla w Praze (*hudební škola pro zrakově postižené – pozn. red.*) přeni raz tež předmjet za klawěr- a piščeletwarcow, a zwjeselace je, zo su so přeni štyrjo gymnasisća na kublan-skej jězbje wobdžělili.

Łu

Slovníček: piščeletwarc – *varhanář* (twarić – stavět, twarc – stavitel, budovatel, ale i stavebník, piščele – *varhany*); nahraničny – *přhraniční*; fachowc – *odborník*; hrajki – *hračky*; zdobom – *zároveň*.

► (SN 6. 11.) **V neděli 4. listopadu 2018 byla v budyšinském Lužickosrbském muzeu zahájena výstava *Stary lud – Ze žiwjenja Łužičanow a Milčanow* (Starý lid/národ – Ze života Lužičanů a Milčanů).** Členové podpůrného spolku Vlastivědného muzea Dešno, již se věnují mimo jiné experienciální archeologii, představili zájemcům řemesla a život starých Slovanů v raném středověku, před zhruba 1000 lety. (*Experienciální archeologie je prezentací archeologických poznatků zážitkovou formou, tj. prostřednictvím zkušenosti z lat. experientia – pozn. red.*).

► (NC 14. 11.) **Dolnolužičtí Srbové chtějí na Europeádu** – Členové dolnolužickosrbského fotbalového týmu Serbske koparje usilují o to, aby v roce 2020 hráli na Euro-peadě. Jejich úsilí podporuje také dolnolužická župa Domowiny. Lužické Srby přitom v minulých letech reprezentovala Serbska wubranka z Horní Lužice. Zástupci dolnolužickosrbských fotbalistů zatím odmítají sestavení společného týmu s Horní Lužicí. Určitým kompromisem by mohlo být vyslá-ní ženského týmu z Horní Lužice a mužské-ho týmu z Dolní Lužice.

► **144. Schadžowanka v Budyšině** – V so-botu 24. listopadu se v Budyšině konala 144. Schadžowanka (setkání lužickosrbské mládeže a nejen jí), tentokrát vůbec poprvé v budově budyšinského divadla. Program byl tradičně složen z vystoupení lužickosrb-ských studentských spolků a tvořily jej zpě-vy prokládané satirickými scénkami, jež se poněkud jednotvárně nesly v duchu kritiky voleb do nově vzniklého Lužickosrbského sněmu. Vyskytla se však i taková vystou-pení, kterým našinec mohl rozumět i bez podrobných znalostí politických poměrů v Lužici. V jedné ze scének byl s nadhledem a jemným humorem podán obraz rozpadu tradičního pojetí lužickosrbské katolické rodiny (synové k rodičům na námluvy po-stupně přiváděli nekatoličku, Polku, Španěl-ku a chlapce), dále zaujalo nostalgické a zá-roveň vtipné video drážďanského spolku Bjarnat Krawc ve stylu „retro“, jež naopak pracovalo s tradičními lužickosrbskými motivy (dívky v krojích servírující chlap-cům na kolejkách svatební polévku, narážky

na bl. Aloise Andrického apod.). Po před-stavení (které je ke zhlédnutí na youtube) se podávalo hovězí maso s křenem, tradiční lužickosrbské svatební jídlo, a následova-la taneční zábava, pro kterou však bohužel prostor ve foyer divadla nebyl příliš vhod-ný; ani to ale tanečnímu veselí nezabránilo. V průběhu večera se sálem několikrát roze-zněl spontánní zpěv lužickosrbských národ-ních písní, a někteří z nás si se Srby zazpívali i pár písní moravských.

Kryštof Peršín

► (SN 26. 11.) **V sobotu 24. listopadu 2018 byla poprvé udělena cena Miny Witkojc.** První laureátkou se stala školka s režimem WITAJ „Mato Rizo“ v Žyłowě, již braniborská ministryně pro vědu, výzkum a kulturu Martina Münchová (SPD) předala v Bórku cenu za vynikající počín na poli revitalizace lužickosrbského jazyka. Ve slavnostní řeči zdůraznil Viktor Zakar, vedoucí jazykového střediska WITAJ v Dolní Lužici, že školka vzdělává děti od roku 1998 podle metody plně imerze a vychovávala první generace „Witaj-děti“.

Z NĚMECKA

► (SN 16. 11.) **Saský zemský sněm v Dráž-danech má od čtvrtka 15. listopadu 2018 u vchodu pro návštěvníky tabuli s dvojjazyčným lužickosrbsko-německým ná-pisem ve stejné velikosti písma.** Společně s prezidentem zemského sněmu Matthia-sem Rößlerem ji odhalili lužickosrbští poslanci Hajko Kozel (Levice), Marko Šiman (CDU) a Alojs Mikławsk (CDU). Pro umisťování dalších tabulek s dvojjazyčnými po-piskami v budově saského zemského sněmu může být vzorem zemský sněm braniborský, jenž má už od roku 2014 dvojjazyčný nápis u hlavního vchodu do budovy.

► (NC 21. 11., 19. 12.) **Braniborsko bude více přispívat na lužickosrbské mateřské školy.** Při jednáních o rozpočtu na roky 2019 a 2020 se vládní koalice zasadila o zvý-šení příspěvků pro mateřské školy v progra-mu Witaj. Od roku 2019 začne přispívat částkou 400 000 eur ročně mateřským školám. Dosud bylo financování lužickosrbské výuky v rukách obcí, které mateřské školy provozují. Financovány budou jak mateřské školy s výukou Witaj, tak i školky, ve kte-rých je lužická srbština vyučována jako cizí jazyk.

ZE SVĚTA

► (NC 1. 11.) **Zástupci slovanských národ-nostních menšin se setkali v Maďarsku.** Během semináře delegáti navštívili maďar-ský parlament a blíže se seznámili s proble-matikou národnostních menšin v Maďar-sku. Inspiraci lze spatřovat např. v systému slovenských škol v Maďarsku. Slovenština se tam vyučuje na mateřských a základních školách, gymnáziích i jazykových školách.

➤ **Po půl roce letu vesmírem přistál na Marsu lužickosrbský pozdrav.** Stalo se tak zásluhou Claudie Knoblochec, sekretářky w Domowině, která pozdrav odeslala v květnu 2018. Na Mars jej 27. listopadu 2018 donesla sonda InSight.

elobe

Ze Serbských Nowin podává Alena Pawlikec, z Nowého Casniku Josef Blažek.

TÉMA

„Ty valné hromady!“ Jak schůzovaly odbory meziválečné SPL

Ladislav Futtera

Do svého nuceného rozpuštění v únoru 1939 vytvořila Společnost přátel Lužice (SPL) celkem 17 mimopražských odborů. Již jejich uvedení v život bylo nejednou během na dlouhou trať s nejistým výsledkem (srov. článek *Jak (ne)založit odbor SPL v meziválečném Československu* v ČLV 7-8/2018). Přípravy k nakonec úspěšnému vytvoření odboru vrcholily ustavující valnou hromadou. Tím však kolotoč schůzování pouze začínal...

Každoroční život spolků poté lemovaly plenární schůze, pořádané zpravidla v prvních měsících nového kalendářního roku, na nichž stávající funkcionáři prezentovali členstvu dosavadní činnost, četla se a schvalovala jednatelská a pokladní zpráva, načež se přikročilo k volbě výboru korporace na další správní rok. Taková byla teorie; jak si však v únoru 1934 v *Poděbradských novinách* povzdychl pisatel článku s výstižným titulkem *Ty valné hromady!*, praxe bývala poněkud odlišná:

„Měsíc leden a únor jsou ve spolkovém životě dobou výročního účtování, dobou valných hromad – jak se dosud po starodávnu říká. Byly doby, kdy spolky u nás rostly jako houby po dešti a nebylo oboru lidské činnosti vzdělávací, zábavné a jiné, aby nebyl vytvořen spolek, a nelze popřít, že kulturní náš život jimi dospěl značně výše. Za to dnes, po 15 letech naší samostatnosti, je smutný rozhled po našem spolkovém životě! Ty tam jsou všechny ideální potřeby a vzněty, jež druhy vedly k činnosti spolkové, a pokles náš kulturní nejlépe se jeví na našich valných hromadách; sejde-li se ve spolku čítajícím třeba 500 členů 50 až 60 lidí, dlužno to považovat za úspěch; ba jsou četné valné hromady, kdy se ani nesejde tolik osob, kolik má výbor členů.“

Účast na valných hromadách tedy bývala tristní u většiny korporací a SPL z řady nijak nevybočovala. Na schůzi přicházeli v podstatě pouze členové výboru, kteří byli ochotni přijmout spolkovou funkci, respektive pokračovat v ní i v následujícím správním roce. Na tuto praxi pamatovaly stanovy spolku, které formálně vyžadovaly přítomnost alespoň třiceti členů, aby byla schůze usnášenischopná. Pokud se ale požadovaný počet nedostavil (čehož se z osmičky odborů v Pojizeří a Polabí, jejichž dějiny jsem sledoval, podařilo dosáhnout pouze v Poděbradech v roce 1934 a snad i roku 1936), konala se valná hromada o půl hodiny později za každého počtu účastníků.

Na schůzích nebyli voleni jen členové výboru, ale i náhradníci, přehlížitelé účtů a členové dozorčí rady. Na valné hromadě v Semilech roku 1934 se takto rozdalo 15 funkcí, přítom se na schůzi dostavilo toliko osm členů. Někteří stávající funkcionáři se rádně omluvili a bylo s nimi sjednáno, že svůj úřad budou vykonávat i nadále. Ani toto opatření však nebylo pravidlem. Právě v Semilech byl do nikoli bezvýznamné funkce pokladníka zvolen Jan Bém *in absentia*, aniž

přítomní věděli, zda bude ochoten volbu přijmout. Rezervoár ochotných pracovníků nebyl bezedný, jeden člověk, zpravidla jednatel, tak běžně zastával i spíše formální funkce zapisovatele a tiskového zpravodaje (s těmito funkcemi počítalo ústředí SPL ve svých dotaznicích, které každoročně do odborů rozesílalo). Když bylo nejhůř, výbor se doplnil i z rodinných příslušníků funkcionářů. Takto v roce 1933 v Mladé Boleslavi dosadil předseda odboru Karel Funk do výboru svou manželku Aloisii.

V rozdělování funkcí (ale současně i ochotě funkci přijmout) je leckdy možné vysledovat i klientelistické vazby, jež překračovaly hranici korporace. Za příklad poslouží opět Karel Funk, občanským povoláním primář v kosmonoské psychiatrické léčebně. Ten do řad SPL přilákal dvojici ošetřovatelů z tohoto ústavu, tedy svých přímých podřízených. A protože „*nově přistupující členka, ošetřovatelka pí. Krejčová z Kosmonos, obmyslila spolek značným darem peněžním*“, byla na nejbližší valné hromadě 26. dubna 1933 (tedy současně s volbou Aloisie Funkové) dokonce okamžitě zvolena náhradnicí výboru. A protože SPL dlouhodobě bojovala s nálepkou elitářského sdružení, atraktivního převážně pro učitele a státní úředníky, kteří svým členstvím v korporaci proklamovali loajalitu vůči československému státu, bylo angažmá pomocného lékařského personálu náležitě medializováno jako důkaz toho, „*že sympatie pro Srby šíří se i v kruzích lidových*“. Naprosto totožným způsobem si – na stále těžce valné hromadě – počínal i Funkův kolega z mladoboleslavské SPL, okresní školní inspektor Karel Sellner, jež byl otcem myšlenky bezplatného umístění lužickosrbských studentů na místních odborných školách. Angažmá trojice ředitelů škol, kteří mu vyšli vstříc, sice nebylo možné tolik mediálně využít, avšak na rozdíl od náhradnice Krejčové byli odměněni rovnou plnohodnotným členstvím ve výboru.

Anonymní pisatel citovaného článku *Ty valné hromady!* poměrně přesně vystihl potenciál výroční schůze přilákat v nejlepším případě o něco více než desetinu členstva (jeho slovy „50 až 60 lidí“ z 500). V Semilech, kde se díky pečlivě vedenému a po roce 1939 neméně pečlivě ukrytému jednacímu protokolu zachovaly tyto nudné, ale cenné statistické údaje, dosáhli nejvyšší účasti (nepočítáme-li ustavující valnou hromadu v roce 1933, kam v počátečním nadšení zavítali i členové, kteří v následujících letech již schůze nenavštěvovali) v letech 1935 a 1938, kdy se dostavilo osm členů, tedy v prvním případě 16,67 a ve druhém rovných 16 % z celkového členstva (pozdíl vypočítávám ze stavu členstva vykázaného ke konci předchozího kalendářního roku). V Mladé Boleslavi se první výroční valné hromady v březnu 1932 navzdory bohatým aktivitám korporace zúčastnilo sedmáct členů ze 111, tedy pouze 15,32 %. V tomto ohledu byly tedy sice opodstatněné nářky poděbradského starosty Josefa Caňkáře, když se na rovněž první valnou hromadu místního odboru SPL v roce 1933 dostavilo devatenáct členů ze 112, čili 16,96 %, účast však mohla být i výrazně horší. V Semilech roku 1937 dorazily na výroční schůzi toliko čtyři osoby (7,84 %). Přítom v této době, kdy již většina odborů SPL upadala do letargie, patřili Semilští stále k těm akceschopnějším.

O účasti na valných hromadách v jiných sídlech se lze jen dohadovat; například roku 1936 se v Mladé Boleslavi a Nymburce schůzi ani nepodařilo uskutečnit. Vedení SPL si bylo realisticky vědomo (ne)aktivity většiny členstva v regionech, a tak když v jarních měsících roku 1936 nezabraly plamenné imperativy („Svolejte valnou hromadu!“), změnilo říjnové číslo Lužickosrbského věstníku tón a smířlivě nabádalo, že „podzimní doba jest velmi vhodná k oživení práce pro Lužici“, přičemž „které odbory nekonaly dosud valnou hromadu, nechť tak učiní dodatečně“. Avšak ani v Mladé Boleslavi, ani v Nymburce neuposlechli a neuspořádali ani dodatečnou valnou hromadu, ba ani „přednášky, lužické programové večery na paměť 80. výročí narození největšího lužického básníka Čišinského“, jak si přáli v Praze.

Stav, kdy drtivá většina členstva přenechávala schůzování a spojovou úřední agendu několika osvědčeným funkcionářům a sama se účastnila pouze veřejných slavností, se podařilo nejúspěšněji narušit v Poděbradech. V roce 1934, kdy tam byla valná hromada spojena s přednáškou předsedy ústředí SPL Jana Hejreta, se podařilo přilákat již třicetku členů, tedy rekordních 24,39 % místních sorabofilů. Hejret dobře chápal, že svou přítomností zvyšuje atraktivitu jinak nepřilíhající povinnosti, a snažil se valné hromady postupně při-

Společnost přátel Lužice odbor v Nymburce koná svou druhou valnou hromadu ve čtvrtek 22. března o půl 8. h. v besední místnosti v hotelu na „Knižecí“. Program obvyklý. Nesejde-li se členstvo v ustanovenou dobu v náležitém počtu, koná se valná hromada o 8. hod. za každé účasti. Výbor.

Ať přijde, kdo přijde, valná hromada bude (o půl hodiny později)!
Nymburské listy, 16. 3. 1934.

*Pro představa liduje mali' učasti na valné schůze
Podle porádu:*

- I. Představa a schválení zprávy o minulé valné schůze.
- II. Představa a schválení jednatele zprávy.
- III. Prohlášení přivítání za bratra J. Čišinského. Představa a schválení zprávy o jednání s bratrem J. Čišinským. Představa a schválení zprávy o jednání s bratrem J. Čišinským. Představa a schválení zprávy o jednání s bratrem J. Čišinským.
- IV. Volby byly provedeny hromadným hlasováním.

Když už byla valná hromada konečně zahájena, nezbyvalo leckdy předsedovi než litovat „malé účasti“. Třeba v Semilech 22. ledna 1935 (dostavilo se šest osob). SOkA Semily, fond Společnost přátel Lužice Semily, Kniha protokolů.

Do odborů!

Podzimní doba jest velmi vhodná k oživení práce pro Lužici. Pořádejte přednášky, lužické programové večery na paměť 80. výročí narození největšího lužického básníka Jak. Čišinského. Zapůjčíme vám materiál.

Které odbory nekonaly dosud valnou hromadu, nechť tak učiní dodatečně. Vraťte také zasláné dotazníky, nepoužité příspěvkové známky za uplynulý rok a vyrovnejte nedoplatky!

Někdy se činovníci nedali přimět k uspořádání valné hromady ani rozkazy v červnu, ale příliš nepomohl ani smířlivější tón v říjnu.
Lužickosrbský věstník 8/1936.

bývajících odborů poctivě objíždět. Kromě Poděbrad roku 1934 stihl i pojizerský „dvojboj“, kdy 23. února nejprve asistoval při ustavující valné hromadě odboru SPL v Turnově, načež o den později svou účastí ozdobil výroční schůzi v Semilech.

Obdobnou strategii zvolili i v Mladé Boleslavi, kde však byl zpočátku odbor dost silný na to, aby kulturní doprovod schůze obstal z vlastních zdrojů. Již roku 1933 se valná hromada uskutečnila u příležitosti probíhající „Výstavy slovanské spolupráce“ a po volbě funkcionářů se členové místní SPL přesunuli ze sálu hotelu Větec do kina, kde následovala přednáška organizátora prázdninových pobytů lužickosrbských dětí v Jabkenicích (které ale byly vydatně spolufinancovány právě z Mladé Boleslavi) Bohuslava Havlína a promítání filmu natočeného během pobytu dětí v předchozím roce. Po nuceném přerušení častých návštěv Lužických Srbů ve městě od roku 1933 se však situace značně změnila a místní odbor SPL upadl do stavu nečinnosti. V únoru 1937, tedy rok po marném volání do mladoboleslavského odboru, tak ústředí spolku na valnou hromadu vyslalo slavistu Josefa Pátu, jenž před volbami proslavil přednáškou. Bohužel zde chybí informace, jak se toto zatraktivnění programu, který se tak neomezoval pouze na úřední agendu, osvědčilo.

Navzdory těmto snahám přilákat na valnou hromadu větší počet členstva vystihl reálný stav nejlépe již jmenovaný Jan Hejret, když roku 1939 podával na gestapu vysvětlení svých aktivit v SPL. Řeč došla i na přístup členské základny ke spolkové činnosti. Hejret se vzhledem k okolnostem snažil význam SPL marginalizovat, jeho diagnóza však byla více než trefná: „S členstvím ve spolku našem má se to takto. V českých zemích máme mnoho spolků. Každý Čech je členem několika nepolitických, lidumilných, zábavných, sportovních atd. spolků. Platí ročně svůj členský příspěvek. Nestará se obvykle o činnost spolkovou, to ponechává výboru, nepřijde ani na valnou hromadu. Stejně bylo s členstvím Společnosti přátel Lužice.“

Z valné hromady měl vzejít spolkový výbor, který se následně v průběhu roku podle potřeby scházel na výborových schůzích, řešil běžnou spolkovou agendu a radil se o možné další činnosti. Na první výborové schůzi si členové rozdělili funkce. I v tomto případě se jednalo o formalitu. První výborová schůze zvláště v menších odborech následovala ihned po valné hromadě. V Semilech byl jedinou výjimkou hned rok 1933, tehdy se členové výboru zvoleni na ustavující valné hromadě 12. dubna sešli až o týden později. Faktické splnutí valné hromady a výborové schůze zde umožnil právě stav, že valné hromady se účastnili pouze členové výboru (a to ještě ne všichni). Toliko roku 1938 na valnou hromadu zabloudil nový člen, řídicí učitel Josef Prousek. Po vyčerpání programu sál opustil, načež následovalo rozdělování funkcí ve výboru.

Počet schůzí, jež byly v průběhu roku svolány, kolísal podle míry spolkových aktivit. Kromě úvodní schůze po valné hromadě se členové výboru obvykle scházeli i krátce před koncem správního roku, aby připravili valnou hromadu. V Semilech se výbor v roce 1934 sešel šestkrát, následujícího roku pětkrát (od podzimu 1934 totiž semilští sorabofilové připravovali výstavu lužickosrbských malířů), naopak v letech 1937–1939 uspořádal již pouze ustavující schůzi po valné hromadě. Semilský odbor sice nepatřil k největším, ale i v nejpočetnější poděbradské odbočce za rok 1933 „výbor konal 5 schůzí“, roku 1937 se pak sešel čtyřikrát. K udržování elementární činnosti to zjevně postačovalo...

LITERATURA A PRAMENY:

- FUTTERA, Ladislav, *Lužičtí Srbové a společnost Pojizeří a středního Polabí v době první Československé republiky*, Praha 2016 [nevydaná diplomová práce dostupná online <<https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/154443/>>].
- MESKANK, Timo, *Kultur besteht – Reich vergeht. Tschechen und Sorben (Wenden) 1914–1945*, Berlin 2000.
- Lužickosrbský věstník, Praha, roč. 12–15 (1931–1934).
- Mladoboleslavské listy, Mladá Boleslav, roč. 41–45 (1930–1934).
- Nymburské listy, Nymburk, roč. 1–7 (1932–1938).
- Poděbradské noviny, Poděbrady, roč. 18–24 (1932–1938).
- Pojizerské listy, Turnov, roč. 46–49 (1931–1934).
- Serbski kulturny arhiv Budyšin, fond Historische Bestände / Archiv der Mačica Serbska, MZb VII – Ausschnittsammlung aus der tschechischen Presse.
- Státní okresní archiv Semily, fond Společnost přátel Lužice – odbor Semily.

Volby do prvního lužickosrbského parlamentu

Podle oficiální zprávy od Iniciativy Serbski Sejm, rozeslané v sobotu 3. listopadu hned po volbách, se k volbám registrovalo 1282 voličů; byla možná korespondenční volba, poštou zaslaných volebních lístků bylo nakonec 908, přičemž platných voličských průkazů 836 (u některých ale chyběly podpisy nebo nebyly vloženy hlasovací lístky, takže platných hlasovacích lístků došlo celkem 828). Celkový součet odevzdaných hlasů byl 4475 – z toho 2302 v Horní a 2173 v Dolní Lužici.

Voliči se mohli registrovat od 1. května do 27. října 2018. Z celkového počtu registrovaných bylo zhruba 70 % z Lužice, 15 % z Berlína, Lipska a Drážďan, 15 % z ostatního Německa. Za oprávněného voliče byl považován každý, kdo se hlásí k lužickosrbské národnosti (bez ohledu na jazykové znalosti), od 16 let věku, s bydlištěm kdekoli v SRN. Ke korespondenčnímu hlasování bylo nutno podat ofrankované volební lístky na poštu nejpozději 1. listopadu. V poslední den voleb 3. listopadu bylo možno volit osobně do 10 hodin dopoledne. Volební kancelář sídlila na obecním úřadě v Njebjelčicích.

Volilo se 12 poslanců z Horní a 12 z Dolní Lužice, bylo možno zaškrtnout od každého nanejvýš tři kandidáty.

Za Dolní Lužici byli zvoleni následující kandidáti (za jménem uveden počet hlasů):

1. Hanzo Wylem Keł (283)
2. Jan Kosyk (267)
3. Edith Pjenkowa (207)
4. Stefanie Kositz (193)
5. Sandra Wylemowa (181)
6. Siegbert Budyšin (163)
7. Kito Pjenk (160)
8. Laura Grönertojc (153)
9. Dirk Paulick (138)
10. Christoph Haesel (106)
11. Dirk Marx (96)
12. Carola Geppert (67, rozhodnuto losem)

Náhradníci:

13. Ilona Urbanowa (67, rozhodnuto losem)
14. Heiko Bengelstorff (55)
15. Udo Nikuš (37)

Za Horní Lužici:

1. Tomaš Čornak (295)
 2. Ignac Wjesela (272)
 3. Hajko Kozel (245)
 4. Hańžka Wjeselic (178)
 5. Sophia Cyžec (152)
 6. Aneta Zahrodnikowa (142)
 7. Měrćin Krawc (133)
 8. Alexander Pólk (115)
 9. Andreas Kluge (105)
 10. Handrij Wjeńk (99)
 11. Tomaš Wornar (99)
 12. Jadwiga Pjacec (94)
- Náhradníci:
13. Sćepan Nawka (88)
 14. Gerat Šram (63)
 15. Cornelia Šnypowa (57)
 16. Christine Maria Ruby (56)
 17. Konrad Manfred Willi Skatula (50)
 18. Pětr Janak (43)
 19. Sven Scheidemantel (16).

Kandidáti pocházejí z různých politických a kulturních uskupení; seznam je uveřejněn na internetové stránce <<http://serbski-sejm.de/hs/licsina-kandidatow.html>>. Kandidáti představení medailony otiskovanými v Serbských novinách s fotografií a krátkou osobní charakteristikou tam odpovídají na tři otázky:

1. Proč kandidujete do Lužickosrbského parlamentu?
2. V čem vidíte výhodu Lužickosrbského parlamentu oproti dosavadní struktuře?
3. Budete-li zvoleni, o jakou záležitost se chcete zasazovat nejprve?

Všechny distribuované materiály Iniciativy (rozeslané z e-mailové adresy info@serbski-sejm.de) byly a jsou vždy trojjazyčné – dolnolužickosrbsky, hornolužickosrbsky a německy. Volební plakáty obsahovaly hesla např. „Za obrození lužickosrbského národa – teď!“ (Německá verze hesla zněla „Für eine Renaissance der Wenden und Sorben in Deutschland – jetzt!“). Stručně programové prohlášení z plakátu rozeslaného 13. 10. 2018 v 00:09 hod. zde uvádíme v plném znění v hornolužickosrbské verzi:

„Z powšitkimi a swobodnymi wólbami k serbskemu sejmej nastanje přeni raz w našich stawiznach ludowe zastu[p]nistwo, kotrež je legitimowane wustawowe prawa Serbow na kulturelne dawobstaće a njeasimilacij[u] na statnej runinje woprawdže sej žadać, Z tym so

hromadže stworimy wumjenjenja za wozrodženje našeho naroda, kotryž twori bytostny korjen powšitkowneje kultury we wuchodnej Němskej.“ (Všeobecnými a svobodnými volbami do lužickosrbského sněmu vznikne poprvé v našich dějinách národní zastupitelský sbor, který bude legitimován, aby na státní úrovni skutečně vyžadoval ústavní práva Lužických Srbů na kulturní přetrvání bez asimilace. Tím společně vytvoříme podmínky pro obrození našeho národa, který představuje podstatný kořen všeobecné kultury ve východním Německu.)

Iniciativa nezapomínala na veřejná předvolební setkání. Informační a tematický večer byl uspořádán 10. září v Chrosčicích v hostinci u Krawčiků. Osobní seznámení s kandidáty spojené s tiskovou konferencí, ale samozřejmě také se zábavou a občerstvením, se konalo 29. září v Njebjelčicích v katolickém farním centru Bjesada.

Odůvodnění „proč jít volit“ (Njebjelčanski apel k wólbam za Serbski sejm, rozesláno 10. 10. 2018, 23:56) se opíralo o možnost prosazovat lužickosrbské zájmy na politické úrovni. Organizátoři varovali, že politická situace v Německu se může změnit a peníze na lužickosrbské školy a kulturu, se kterými se dosud počítalo, by náhle nemusily být k dispozici; poukazovali také na tzv. brexit, k němuž dopomohla nedbalá účast v hlasování, ačkoli v takovou možnost původně málokdo věřil.

Předvolební kampaň ovšem nebyla prosta ostrých střetů. Iniciativa si stěžovala na znevažující vysílání stanice MDR v pořadu Wuhlako. (MDR-Berichterstattung über Serbski Sejm ist ein Skandal! Beschwerde beim Rundfunkrat, rozesláno 9. 10. 2018, 7:53).

Podpůrný spolek Smy vyzval k finanční podpoře voleb a uveřejnil na internetu graf,¹ kde bylo možno on-line sledovat přibývání darů (věc byla uznána za veřejně prospěšnou a dary je možno si odečíst z daní). Celkové náklady na volby činí 20 000 eur, k 6. 11. 2018, 7:02 se vybralo 13 125 eur.

Zvolení kandidáti měli týden na přijetí volby; nepřijmou-li, na jejich místa postupují náhradníci v pořadí podle počtu hlasů.

Volby proběhly pod dohledem osmi mezinárodních pozorovatelů. Byli to zástupci evropské strany Evropská svobodná aliance Marta Bainka z Horního Slezska a dr. Cristian Kollmann z Jižních Tyrol, čeští politici Jaroslav Kohlíček (poslanec Evropského parlamentu), Jaroslav Růžička a Petr Brázda, a polští politici Bogisław Wontow (někdejší poslanec polského Sejmu), Adam Maciag (někdejší starosta Namysłowa, zástupce vojvody) a Anna Ziemkiewicz.

Pozorovatelé konstatovali, že volby proběhly podle jejich zjištění bez problémů a odpovídaly mezinárodním standardům, volební systém však byl zbytečně komplikovaný – při trojitěm zjišťování údajů o voličích vzniklo mnoho chyb, když se používaly zčásti lužickosrbské a zčásti německé tvary jmen. Doporučili zjednodušit identifikaci voličů a způsob vyplňování volebních lístků.

13. listopadu bylo rozesláno pozvání na **ustavující shromáždění Lužickosrbského sněmu dne 17. listopadu 2018 ve Slepém**. Příložená byla oficiální pozvánka s programem, v nejslavnostnější úpravě, s optimistickými verši Handrije Zejlera a Miny Witkojc (v lužickosrbském originále a německém překladu). Průvodní dopis podepsali – v této funkci naposledy – mluvčí iniciativy Serbski sejm Měrćin Wałda a Hanzo-Wylem Keł (pikantní je, že oba vlastnoruční podpisy pod lužickosrbsky předtištěnými jmény jsou německy; zvyk je železná košile a národní emancipace dá dost práce na všech frontách).

Tisková zpráva o ustavujícím shromáždění a o ustavení sněmu se pak rozesílala 24. listopadu, byla jako vždy trojjazyčná, tentokrát ji však již vypracovala a podepsala seniorka sněmu Edith Pjenkowa (*starstwowa prezidentka, Alterspräsidentin; podle německé tradice nově zvolenému parlamentu nebo jinému grémiu do zvolení řádných funkcionářů předsedá věkem nejstarší člen, tzv. Alterspräsident – pozn. red.*). Jednání bylo zahájeno ekumenickou pobožností ve slepském kostele, kterou vedl farář Ingolf Kšenka z Janšojc. V úvodním prosluvu člen Rady starostů Klawš Thielmann řekl: „Vzniká nástroj

¹ <<https://docs.google.com/spreadsheets/d/e/2PACX-1vSgocwd4dFEySykpKxNo-4MF0c5cHXUnXGiraNPagxJzmv1zLgDO1-4-rv3hpJvvVnHOafm375kKr9/pubhart?oid=750882723&format=image>>

k upevnění lužickosrbského sebevědomí, který se opírá o společenství Srbů v Dolní a Horní Lužici v dobrém sousedství s německým obyvatelstvem. Sněm představuje cestu k sebeurčení lužickosrbského národa v rámci daném ústavou SRN. V dějepisě budou dvě doby Lužických Srbů: jedna před parlamentem a jedna ode dneška.“ Slavnostní řeč přednesl Měrčín Walda jako jeden ze zakladatelů Inicjatywy Serbski Sejm, která se téhož dne rozpustila; představil sociální a kulturní souvislosti vzniku Sněmu. Sněm obdržel četné zdravice a blahopřání od poslanců braniborského a saského zemského sněmu, od člena saské zemské vlády (tzv. státního ministra) a od pověření pro lužickosrbské záležitosti. Mluvící Rady starších (*grémium uznávaných osobností sestavené v rámci Inicjatywy jako určitý přípravný výbor – pozn. red.*) Silwija Stefanowa z Čorného Chohmce a organizátor voleb (tzv. Wahlleiter) Hagen Domaška z Drážďan blahopřáli poslancům, předali jim potvrzovací listiny a knihu od Petra Kroha *Minderheitenrecht ist Menschenrecht* (tj. Práva menšin jsou lidská práva) s autorovým podpisem.

Sněm má nyní 24 volených poslanců. Pod vedením seniorky a zároveň první zpravodajky Edith Pjeńkowé z Rowného se konalo první zasedání, které bylo veřejné za přítomnosti řady hostů. Poslanci se usnesli, že budou používat označení „Serbski sejm“ jako vlastní název parlamentu. Dále přijali tři poselství:

- Tomáš Wornar z Drážďan přečetl zásady společné práce Lužickosrbského sněmu, sepsané ve formě manifestu;
- Hanzo-Wylem Keł z Hušaně předložil mírové poselství, které inicioval Udo Nikuš z Cerska;
- Tomaš Čornak u Njebjelčic spojil právo (nárok) Sněmu zastupovat Lužické Srby s vyjádřením díky a úcty Domowině, která jako zastřešující svaz lužickosrbských spolků dosud posouvala politické sebeurčení kupředu.

Usnesení Lužickosrbského sněmu ze dne 17. 11. 2018 – Manifest Lužickosrbského sněmu

My, poslanci prvního lužickosrbského parlamentu, Lužickosrbského sněmu, vedeni láskou a zodpovědností k našemu lužickosrbskému národu, přihlašujeme se dnes, v den ustavujícího shromáždění Lužickosrbského sněmu, k následujícím principům, k nimž chceme zaměřit svou budoucí činnost.

1. Hlásíme se k liberálně demokratickému uspořádání a v něm zakotveným hodnotám lidské důstojnosti, demokracie a právního státu.
2. Hlásíme se k ústavě Spolkové republiky Německa a k ústavám spolkových zemí Saska a Braniborska.
3. Hlásíme se k principům sebeurčení a vlastní zodpovědnosti. Jakožto volení zastupitelé vykonáváme své právo na sebeurčení a vlastní zodpovědnost.
4. Hlásíme se k otevřenosti, spolupráci a zapojení všech demokratických sil do naší snahy o zachování a další budování identity a práv lužickosrbského národa.
5. Hlásíme se k lužickosrbskému jazyku jakožto k nosnému prvku národní identity a kultury lužickosrbského národa. Hornolužickosrbský a dolnolužickosrbský jazyk jsou jednacím jazyky Lužickosrbského sněmu.
6. Hlásíme se k rovnoprávnosti a rovnocennosti všech lidí, bez ohledu na věk, pohlaví, politické či náboženské přesvědčení a jazykové znalosti. Hlásíme se zejména k rovnoprávnosti všech Lužických Srbů v Horní i Dolní Lužici, jakož i mimo ni. Jednota lužickosrbského národa bez ohledu na hranice a rozdíly, směry a názory je výraznou agendou Lužickosrbského sněmu.
7. Opovrhujeme jakoukoli formou násilí a nenávisti. Hlásíme se ke svobodnému a nezávislému vyjádření názoru a ke slušnému a věcnému vzájemnému jednání.

Usnesení Lužickosrbského sněmu ze dne 17. 11. 2018 – Mírové poselství

My, lužickosrbský národ, lužičtí Slované, prohlašujeme svou neochvějnou vůli k míru doma i ve světě:

- vyzýváme všechny Lužické Srby ke sjednocení v různorodosti,

- našim lužickým spoluobčanům německé a jiné národnosti vyjadřujeme přání žít spolu v naší společné zemi v přátelství a vzájemné úctě,
- pro mír v Evropě chceme být mostem mezi východem a západem a působit mírotvorně vůči všem národům světa.

Usnesení Lužickosrbského sněmu ze dne 17. 11. 2018 ve věci zastupitelského nároku

Lužickosrbský národ, který dosud neměl žádné vlastní všeobecné národní zastupitelstvo, byl poprvé a na základě státoprávních zásad povolán k přímým, svobodným, rovným a tajným volbám vlastního národního zastupitelského sboru.

Dnes se ustavuje volený parlament, Lužickosrbský sněm. Tím jsme učinili významný krok k odstranění tohoto nedostatku v demokracii, abychom uspokojili důležitou základní potřebu našeho národa.

Uznáváme dosavadní zásluhy Domowiny – Svazu Lužických Srbů o prosazování zájmů lužickosrbského národa v rámci jejich strukturálních možností a podáváme jí ruku k plodné spolupráci pro blaho našeho národa.

Lužickosrbský sněm se bez váhání zapojil do regionální politiky. Jak referoval *Nowy casnik*, zaslal sněm oficiální dopis německé Komisi pro uhlí (Braunkohlekommission), v němž píše o utrpení, které kvůli těžbě uhlí prožil lužickosrbský národ, a požaduje za to kompenzace v podobě posílení kompetencí Lužickosrbského sněmu na poli školství a kultury, a také o peníze potřebné k posílení autonomie Lužických Srbů. Sněm požaduje kompetence, na jejichž základě by mohl spolurozhodovat o dalším hospodářském vývoji Lužice.

Z materiálů Lužickosrbského sněmu rozesílaných z e-mailové adresy info@serbski-sejm.de připravila a z dalších zdrojů (<http://www.serbski-sejm.de/hs/wolba-2018.html>), <http://serbski-sejm.de/de/rada-starostow.html>); <https://de.wikipedia.org/wiki/Alterspr%C3%A4sident>); [https://de.wikipedia.org/wiki/Staatsminister_\(Deutschland\)](https://de.wikipedia.org/wiki/Staatsminister_(Deutschland))); <http://de.wikipedia.org/wiki/Wahlleiter>); NC 26. 12. 2018) doplnila **Zuzana Bláhová-Sklenářová**.

Pozn. překl.: Výtahy byly zpracovány a překlady pořízeny na základě hornolužickosrbské a německé verze textů. Je třeba konstatovat, že tyto verze nejsou vždy zcela totožné, překlad usiluje vždy o sloučení a sladění obojího obsahu. Lužickosrbskému pojmu „serbski“ v obou verzích odpovídá v německém textu výraz „sorbisch und wendisch“, který zde jinak také znamená „horno- a dolnolužickosrbský“.

ODJINUD

Lužičtí Srbové a současní polští nacionalisté

Zajímavým fenoménem národně až nacionalisticky zaměřené části polského politického spektra je zájem o Lužické Srby a vystupování na jejich obranu. Politolog a historik Jakub Sokół napsal do říjnového čísla *Rozhladu* (2018) pojednání *Serbske pšašanje w pólskej nacionalistiskej publicistice* (tj. Lužickosrbská otázka v polské nacionalistické publicistice, str. 15–22). Autor pochází z Polska, věnoval se dějinám lužickosrbské politiky; nyní působí jako lektor Jazykového centra WITAJ v Chotěbuzi. Hlavním zdrojem informací mu byly dva časopisy – „Szczerbiec“ strany Polské národní obrození (Narodowe Odrodzenie Polski – NOP; časopis vychází od r. 1991 a od r. 1994 je oficiálním tiskovým orgánem strany; historický termín *szczerbiec* označuje korunovační čapku polských králů) a „Wszechpolak“ spolku Všepolská mládež (Młodzież Wszechpolska – MW). Obě organizace zdůrazňují budování a podporu jednotného, silného polského národa a státu (zčásti s protiněmeckým zaměřením), přičemž se opírají o katolickou církev a katolickou zbožnost. Článek vychází z jeho širšího výzkumu, představuje v něm pouze výběr textů.

Oba tituly přináší více či méně odborně zpracované příspěvky o dějinách Lužických Srbů (zvláště ve středověku) se zaměřením na jejich národnostní útlak. Článek M. Radzikowského *Ocalić Łużyce!* (Szczerbiec, 1994) kombinuje tradiční varování před nebezpečím germanisace s voláním po spolupráci mezi blízkými západoslovanskými národy a po pomoci ohroženým Lužickým Srbům; mj. pochopitelně vyzdvihuje zásluhu Boleslava Chrabrého o uchování jejich slovanství. Solidarita s menšinou je na místě, jde-li o národ blíže příbuzný Polákům – např. německých menšin se netýká.

„Wszechpolak“ od počátku aktivně sledoval současné dění v Lužici, referoval o revoltě proti uzavření chróscické školy (2003) i dehonestační kampani německých sdělovacích prostředků proti lužickosrbským institucím (2004, článek Ludmily Gajczewské, členky Towarzystwa przyjaciól Łużyc: obvinění, že Lužičtí Srbové plytvají německými penězi – televizní stanice RBB; obvinění ředitele Lužickosrbského musea v Chotěbuzi Wernera Měškanka ze šovinismu a rasismu vůči německým spolupracovníkům – noviny Lausitzer Rundschau; museum bylo následkem toho podřízeno chotěbuzskému městskému museu, což je ústav čistě německý; útoky na další zejména dolnolužickosrbské kulturní pracovníky). Roku 2007 otiskl „Wszechpolak“ příspěvek věnovaný polsko-lužickosrbským vztahům dříve a nyní. V dopise pod pseudonymem Krabat, otištěném r. 2001 pisatel – podle svého prohlášení Lužický Srb – předkládá návrhy, jak by Poláci mohli Lužickým Srbům pomáhat: od finanční podpory projektu WITAJ přes dětské letní tábory v Polsku až po protestní a podpůrné dopisy rozhodujícím institucím.

Rámcově lze postoje autorů shrnout tak, že Polák a Lužický Srb jsou bratři a že Poláci by malým a ohroženým Lužickým Srbům měli pomáhat a zajímat se o ně. Solidarita s menšinou je ovšem na místě tehdy, jde-li o národ blíže příbuzný Polákům – např. německých menšin se netýká. Některé příspěvky již evokují (bezděky či záměrně?) atmosféru dob vypjatých národnostních konfliktů v 19. a 20. století – autoři se o Němcích vyjadřují urážlivě a posměšně, zvláště když k tomu jednotliví Němci v popisovaných situacích zavádějí příčinu např. bojkotem lužickosrbských knih či agresivním jednáním vůči lidem mluvícím na ulici lužickosrbsky (článek R. Gorzelského, rok neuveden). Hrozbu germanisace polští nacionalisté chápou na základě historických zkušeností jako stále aktuální, a to i pro Poláky samé, nejen pro Lužické Srby. Proto považují utužování vzájemnosti národů, jimž je tato zkušenost společná, za důležitou. Neznamená to samozřejmě, že by každý Polák, který se zajímá o Lužické Srby a podporuje je, byl nacionalista. Autor se snaží nehodnotit, nestavět se na některou stranu; závěr jeho článku vyznívá tak, že nelze popřít, že polští nacionalisté prospívají lužickosrbské věci (autorem používaný pojem „otázka“ je možná zatížen specifickými významy více, než je zde přiměřené), jestliže na ni upozorňují Poláky, vybízejí je, aby se učili lužickosrbsky a pomáhali svým slovanským bratrům.

Připravila Zuzana Bláhová-Sklenářová

DOPISY

Beseda o Lužických Srbech v Havlíčkově Brodě a v Chotěboři

Dne 26. 11. 2018 byla realizována beseda o Lužici a Lužických Srbech v Havlíčkově Brodě a v Chotěboři. Přednášel předseda SPL pan Lukáš Novosad.

Obě přednášky se nesly v pohodové atmosféře, účastnilo se cca 20 posluchačů v obou městech. Velmi nás potěšil zájem lidí, posluchači byli aktivní a s lektorem po ukončení prezentace aktivně dis-

kutovali. Po akci jsme dostávali pozitivní zpětné vazby a po uplynutí pondělního dne zároveň i písemné dotazy na opakování akce. Pevně věřím, že se „tady na Vysočině“ podaří opět realizovat akci podobného zaměření, která přispěje ke zvýšení a prohloubení znalostí o našich „téměř krajanech“, Lužických Srbech.

Za sebe mohu povidání pan Lukáše Novosada hodnotit také kladně. Pominu-li příjemné vystupování, přednáškou se mi rozšířily obzory v otázce lužickosrbské problematiky. Praktické poznatky a vlastní zkušenosti lektora potom byly příjemným „okořeněním“. Těmito pár řádky bych chtěl panu Novosadovi zároveň poděkovat za jeho čas a nadšení. Pevně věřím, že spolupráce bude i nadále pokračovat a již předem se těším na další možné aktivity SPL a „našeho koutku Vysočiny“.

Milan Žák, člen SPL, Chotěboř

PSALI JSME PŘED 86 LETY

Některé výzvy uveřejňované dříve ve Věstníku jsou stále aktuální. Hlavním cílem Společnosti přátel Lužice je šíření povědomí o Lužici a Lužických Srbech, tedy pořádání kulturních akcí a osvětových přednášek a besed. Spolek je pořádal vždy jak v Praze, tak v regionech. Tak tedy – pomozte zprostředkovat přednášku či besedu ve svém městě, ve své obci, oslovte místní knihovnu, muzeum, farnost či školu a SPL vám bude nápomocna se vším ostatním.

BYLA VE VAŠEM MÍSTĚ JIŽ PŘEDNÁŠKA O LUŽICI?

Učinite kroky, aby se tak stalo, pište si o informace.

Lužickosrbský věstník 1-2/1933

ZÁPISNÍK

Vážení a milí čtenáři,

zdravím vás v novém roce, i když s velkým zpožděním, za které se hluboce omlouvám. Volného času a aktivních lidí je stále pomálu, činnosti spolku ale naopak přibývá – o tom však budeme psát příště. Nyní bych chtěla s radostí **přivítat v redakci novou posilu – Kryštofa Peršína**, studenta slavistiky na Masarykově univerzitě v Brně. Pevně věřím, že ho bude práce v redakci bavit, naplňovat a obohacovat, a že se i s jeho pomocí podaří vydávání časopisu opět stabilizovat.

Vás, kteří jste tak dosud neučinili, prosím o **uhrazení členského příspěvku či předplatného** – členský příspěvek činí pro výdělečně činné 500 Kč na rok a pro studenty a penzisty 300 Kč (členové narození před rokem 1948 jsou z rozhodnutí předsednictva od placení příspěvku osvobozeni zcela) a není již třeba hradit předplatné; předplatné časopisu pro nečleny spolku je 300 Kč na rok. Platbu prosím zašlete na účet spolku č. 2900678633 / 2010 a uveďte své jméno a buď „čl. přísp.“ nebo „předplatné ČLV“, děkujeme.

Jménem předsednictva spolku a redakce časopisu vám přeji v novém roce vše dobré a těším se na setkávání na spolkových akcích i na stránkách časopisu.

*Eliška Oberhelová,
místopředsedkyně SPL a vedoucí redaktorka ČLV*

Česko-lužický věstník vydává Společnost přátel Lužice, U Lužického semináře 90/13, 118 00 Praha 1 – Malá Strana, www.luzice.com, luzice@luzice.cz, ročně v osmi číslech a dvou dvojčíslech nákladem 300 výtisků. MK ČR E 6880. ISSN 1212-0790.

Roční předplatné: ČR 300 Kč, zahraničí 20 € (hotově 15 €) bankovním převodem na účet Fio banka, a. s., 2900678633/2010.

Redakční rada: vedoucí redaktorka Eliška Oberhelová, Michalovice 17, 412 01 Litoměřice, eliska.oberhelova@gmail.com, tel. 728 581 822; zástupce vedoucí

redaktorky: Jan Zdichynec, zdichy.j@seznam.cz; členové: Zuzana Bláhová, Radek Čermák, Kryštof Peršín. Sazba: Martina Lapišová.

Rada se ne vždy ztotožňuje s názory a slohem pisatelů. Za pravdivost odpovídá autor. Nevyžádané rukopisy nevracíme.